

БІЛІМ ШАРАҒАТЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТІ

№38 (498) жұма, 11 қазан, 2019 жыл

ҮЗДІК ҮСТАЗДАР ҰЛЫҚТАЛДЫ

Мұғалімдердің кәсібі мерекесі карсаңында республикалық «Үздік педагог» байқауының жеңімпаздары марапатталды. Салтанатты шараға Білім және ғылым министрі Асхат Аймагамбетов, Қоғамдық маңызы бар бастамаларды дамыту қорының өкілдері, Парламент депутаттары, қазақстандық эстрада жүлдиздары, педагогтар мен білім беру саласының ардагерлері қатысты, деп хазады «Егемен Қазақстан» газетінің тілшісі Айдана Шотбайқызы.

Марапаттау ресімінде сөз алған еліміздің бас педагоги А.Аймагамбетов барлық мереке иелерін құттықтап, ақжарма тілегін арнады. «Мұғалім – мектептің жүретігі», деп қазақтың бас ақыны Ахмет Байтұрсынұлы айтқандай, телім, ілім берген мұғалімдерімізге қандай құрмет көрсетсек те артық болмайды. Себебі бұл – шынымен де жауапты әрі ұлы қызымет», деге еліміздің болжашағы педагогтардың ерен еңбегіне тікелей байланысты екенін тілге тиек етті. Министр мен комиссия мүшелерінің қолынан диплом, медаль алған үздік үстаздардың құшағы гүлге толды. Қазақстанның танымал өнер жүлдиздары жүрекжарды лебіздерін арнап, әннен шашу шашты.

Республикалық басекеде биыл 178 педагог бақ сынады. Жеңімпаздарды еліміздің үздік педагогтары, әдістемелік кабинеттердің әдіскерлері, біліктілікі арттыру институтаралының оқытушылары, кәсіподар үйімдары мен Ұлттық кәсікерлер палатасының өкілдері, журналистер мен депутаттардан құралған комиссия анықтаган. Биылғы салтанатты шара жеңімпаздардың біріне Қоғамдық маңызы бар бастамаларды дамыту қорынан «Қазақстан мұғалім» сыйақсының берілуімен ерекшеленді. Ал жеңімпаздар арасындағы ең үздік 10 жұмыс «Әлем мұғалімі-2020» халықаралық конкурсына жіберілмек.

Айта кетейік, биыл 8-ші рет үйімдастырылған байқауға осыған дейін барлығы 35 127 педагог қатысып, мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіндегі 432 педагог 100 АЕК (биылғы бекітілген мөлшерге сәйкес 2,5 млн теңgedен асады) көлемінде ақшалай сыйақымен және «Үздік педагог» тәсбелісімен марапатталған.

Әлемнің дамыған елдерінде үздік үстаздарды ұлықтау, марапаттау, құрмет көрсету сонау 1950 жылдардағы «Жыл педагогы» байқауынан бастау алғанды.

Америка тәжірибесінде бұл ұлттық сыйылышқаналады. Оnda жеңімпаздарға «Жылдың ұлттық педагогы» деген атақ береді, яғни байқау деңгейі мен осы сыйылыштың беделі ұлттық наградалармен тең тұрады. Ал байқау жеңімпазының есімі Уикипедия энциклопедиясына енгізіліп, Ақ үйде болады және арнайы сыйылышты АҚШ президентінің езі тапсырады. Америкалықтар бұл байқауда жеңімпазды өмірбаяны, сұхбаттасу және 8 әсессі бойынша анықтайды. Бұдан бөлеқ, үйімдастыру комитеті өз бетінше байқауға етініш берген қатысушының әріптестерінен, оқушыларынан және олардың ата-аналарынан пікір алады.

Ал елімізде Парламенттің қарауындағы «Педагог мәртебесі туралы» заң жобасы аясында педагогтарға «Қазақстанның еңбек сіңірген үстазы» мемлекеттік марапаттауының көзделгені көрсетіліп. Шетелде етken ғасырдың ортасынан ұлттық деңгейде сыйылышқаналатын үстаздардың наградасын мемлекеттік марапат қатарына енді ғана енгізгелі отырымыз.

Биылғы байқау жеңімпазы, Қарағанды гуманитарлық колледжінің тарих және қоғамдық-саяси пәндер оқытушысы Алтай Бедеұлы елімізде үстаздардың осындаң құрметке ие болуы үлкен мөртебе екенін жеткізді. «Қазақ – өзінің хат танытқан үстазына қырық жыл сөлем беретін халық. Кеңес өкіметі түсында да педагогардың орны биіктө болды. Кейінгі тоқырау жылдары күн көре алмай, ала дорба арқалап кеткен заманда осы бір құрмет күрт үзіліп қалды. Қазір бәрі оңалық келеді. Бізде қай марапатты қалай бергенінен бұрын үздік лайық көрү маныздырақ. Оған ерекше куанамыз», дейді. Байқаудан бір байқағанымыз, үстаздар кішігірім көнілдің өзін зор ықыласпен қабыл алды екен. Бірақ біз бәрібір олардың ұлттық деңгейде ұлықтағанын қалаймыз.

БШ Ақпарат.

БІЛІМ БЕРУ ГРАНТТАРЫН БӨЛУ ҮРДІСІНЕ БӨГДЕ АДАМДАР АРАЛАСА АЛМАЙДЫ

Кибер шабуылдарды зерттеу және талдау орталығының (ЦАРКА) өкілдері білім беру гранттарын бөлу ресімін тексеріп, өз қорытындысын шығарды. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Ұлттық тестілек орталығы» бакалавриат және магистратура бойынша білім беру гранттарын бөлуге жауап беретін ақпараттық жүйенін бастапқы кодтарын ЦАРКА мамандарына тексеруге берген болатын. Тексеру нәтижелері бойынша, гранттарды бөлу үрдісіне бөтен адам араласа алмайтындығы анықталды.

Аталған тексеру гранттарды бөлудің жарияланған нәтижелері бағдарлама берген деректермен толық сәйкес келетінін көрсетті. Осылайша, гранттарды бөлу туралы деректер тізімдер жасалған сәттен бастап нәтижелер жарияланған сәтке дейін өз тұтастығы мен құпиялылығын сақтап қалған деп сеніммен айтуға болады.

ЦАРКА мамандары тізімдерді қалыптастыруға жауап беретін ақпараттық жүйеге бөгде адамдар араласпаған деген қорытындыға келді. Айта кеткен жән, аталған тексеру жұмыстары барысында 76 009 қатысушы арасында 58 126 грантты тағайындау үрдісі тексерілген.

Анықтама үшін. ЦАРКА - компьютерлік инциденттерге әрекет ететін жеке қазақстандық орталық. Орталық қызметінің негізгі бағыттары - мемлекеттік органдарға, квази-мемлекеттік сектор үйімдарына, жеке көсіпорындарға ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жәрдемдесу және практикалық көмек көрсету. Интернет желісінің қазақстандық сегментінде ақпараттық қауіпсіздік инциденттерін анықтау және талдау болып табылады. Бұдан басқа, Орталық Қазақстан

СТОРОННИЕ ПОЛЬЗОВАТЕЛИ НЕ МОГУТ ВМЕШИВАТЬСЯ В ПРОЦЕСС РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ГРАНТОВ

Республикасының аумағында зиянды бағдарламалар мен желілік шабуылдардың таралуына байланысты инциденттердің жеке тәуелсіз мониторингін жүзеге асырады.

КР БФМ Baspasəz қызметі.

ВЫРАЗИЛИ ГОТОВНОСТЬ К СОТРУДНИЧЕСТВУ

8 октября 2019 года в Министерстве образования и науки РК состоялась встреча вице-министра Асыловой Б.А. с Послом по особым поручениям Государственного департамента США Натаном А. Сэйлс, послом США в Казахстане Ульяном М. Хозер, советниками по политическим вопросам Майклом К. Даффин, Джозеф А. Розенштейн.

На встрече обсуждались вопросы казахстанского опыта по дерадикализации и реабилитации лиц, прибывших из зон террористической активности (далее - ЗТА), взаимосотрудничество в области подготовки специалистов, непосредственно работающих с детьми, вернувшимися из ЗТА, дальнейшая их ресоциализация и реинтеграция в общество.

Сотрудники Государственного Департамента выразили благодарность Правительству РК за возвращение своих граждан на Родину, также отметили лидерство Казахстана по реабилитации и

дерадикализации вернувшихся лиц из зон боевых действий как положительный опыт, и выразили готовность оказать содействие в подготовке специалистов, задействованных в реабилитационных мероприятиях.

По итогам встречи стороны отметили важность проводимых мероприятий по реосоциализации и реинтеграции лиц, вернувшихся из ЗТА в общество, и выразили готовность к сотрудничеству через дипломатические представительства обеих стран.

Пресс служба МОН РК.

БОЛЖАМ АҚИҚАТҚА АЙНАЛСА...

Білім және ғылым министрлігінің мәлімдеуінше, Қазақстанда барлығы 132 жоғары оқу орны бар. Оның 65-і жекенін іелігінде. Білім саласының сарапшылары арасында университеттердің қысқарту жұмысы алдымен жекеменшік ЖОО-лардан басталатыны туралы болжам бар. Негізі, жаңы бар сез. Өйткөні қоғамдағы көзқарас пен университеттің жұмысына ықпал ететін түлектердің таңдауы осы ойға келіспеске қоймайды. Қарапайым мысал: 11 сыныпты үздік аяқта, ҰБТ-дан жоғары балл алған мектеп бітіруші жекеменшік ЖОО-ны таңдай ма, өлде мемлекеттік, оның ішінде үлттық университетке үмттыла ма? Жауабы бәрімізге белгілі. Ендеше, жекеменшік ЖОО-лардағы қызметкерлердің қорқынышы бекер емес. Бірақ жыл сайын жүргізілетін сараптама нәтижелерінен көзіміз көріндей, кейбір мемлекеттік университеттер жекеменшік ЖОО-лардың шаңына да ілесе алмай отыр. Дәлел ретінде келтіре кетейік, 10 жылдан бері жұмыс істеп келе жатқан Білім сапасын қамтамасыз ету бойынша тәуелсіз агенттігі ЖОО-лардың рейтингіне зерттеу жүргізген. 2019 жылғы қорытындыда «Қазақстанның үздік кепсалалы ЖОО-сы» бойынша Павлодардағы Инновациялық Еуразия университеті, Алматыдағы Халықаралық білім беру корпорациясы және Түркістан облысының Жеттісай қаласындағы «Сырдария» университеті кейбір мемлекеттік университеттерден алда түр.

Ал «Қазақстанның үздік гуманитарлық-экономикалық ЖОО үлттық рейтингі – 2019» атальмында жоғары көрсеткіштердің иеленген Алматы менеджмент университеті, «Болашақ» Қарағанды академиясы, «Тұран-Астана» университеті, үшінде де – жекеменшік ЖОО-лар. Сонда біз сапасына емес, статусына қарай қысқартамыз ба? Жалпы жекеменшік ЖОО-лардың алдымен қысқартылатынын болжауга бұрынғы министрдің сезі де себеп болуы мүмкін. Сондай-ақ тақырыптың осыған дейін бірнеше рет көтерілгенін дәлел ретінде қаралу да орынды. Бұнаның жылдары ведомствоға жетекшілік еткен Бақытжан Жұмағұлов еліміздің бас педагогы болып тұрған тұста: «Елімізде 66 жекеменшік жоғары оқу орны бар. Болашақта жекеменшік оқу орындарының саны 30-ға дейін қысқартылады», деген еди.

ҮЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТЕРГЕ ҚАУІП КЕЛСЕ...

Ал алдымен рейтинг бойынша қысқартылады десек, ендеше кейбір мемлекеттік, тіпті үлттық деңгейлі университеттердің өзіне келер қауіп бар. Себебі аталған ЖОО-ның барлығы бірдей рейтингте көш бастап тұрғаны көрінбейді. Белгілі бір бағыттарда алдыңғы орынды бермей, биігінен бәсендемей, қамши салдырмай тұрғанымен, түлектерінің бәрі жұмыспен қамтылып жатқан жоқ. Ал Мемлекет басшысы ЖОО-лар санын қысқарту мәселесіне тұрткі болған басты тұйтқыл ретінде түлектердің жұмыспен қамтылу көрсеткішін алға тартты.

Жекеменшік ЖОО-лар арасында рейтинг бойынша алда келе жатқан М.С.Нәрікбаев атындағы КазГЮУ ректоры Талғат Мақсұтулы жақсы ЖОО-ны аяқтаған түлектердің жұмыс таба алмауына ондағы бағалау жүйесінің өсері барын айтады. «18 миллион халықта 130-дан аса ЖОО тым көп, сондықтан қалайда қысқарту керек. Ал оны қайсысынан бастаған орынды? Шындығында біздегі жекеменшік және мемлекеттік университеттердің арасында да нашары, сапасы сын көтермейтіні бар. Соның ішінде Оңтүстік Қазақстан және Жамбыл облыстарындағы жекеменшік ЖОО-лардың кебі маман даярлаудың емес, табыс табумен, бизнеспен айналысады. Нәтижесінде бітірушіге білім емес, диплом беріледі. Бұған мысал ретінде, Оңтүстік Қазақстан инновациялық университетін айта аламын. Жақындағы онда жүргізілген тексерістің нәтижесінде 68 ескертпе, яғни талап жағдай өз кезеңінде білім сапасына

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫН ҚЫСҚАРТУ ҚАЛАЙ ЖҮРГІЗІЛМЕК?

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына алғашқы Жолдауында еліміздегі университеттер санын қысқарту керектігін айтты. Президент мұның себебін жоғары оқу орындарының жартысы ғана өз түлектерін жұмыспен қамту жағынан 60 пайыздық көрсеткішке қол жеткізіп отырғанымен түсіндірді. Бұл тапсырма қалай орындалады?

қойылатын талаптарды орындаудайтын жекеменшік ЖОО-лардың бар екеніне дәлел бола алады. Бірақ бұл мемлекеттік университеттер 100 пайыз талапқа сай жұмыс істейді дегенді білдірмейді», дейді. Оның ойынша, кейбір үлттық деңгейлі ЖОО-лар әлі де студенттердің әділ бағалаудан, тәменгі көрсеткішті ашық көрсетуден қашады. Экономикалық ынтымақтастық пен даму үйімін елдерінде оқуға түсін студенттердің 50 пайызы ғана диплом алып шығады. Ал еліміздегі үлттық университеттердің студентауда 80-90 пайыздай тәмамдайды. Қалған 10-20 пайызы – үлгерімі бойынша оқудан шығарылады. Ал олар кейін басқа ЖОО-ларға ауысады немесе шетелге кетеді. Яғни, үлттық университеттер студенттерін лайықты бағаламайды деген қорытынды шығаруға болады. «Осыдан келіп оқуға түсін 3500 түлектің 90 пайызы диплом алып, жұмыс іздейді. Мемлекеттік нәмесе үлттық университетті аяқтаса да екі қолға бір күрек таба алмайды. Өйткөні қазір өндіріс орындары дипломнан бұрын адамның қабілеттіне қарайды. Алып кете аласың ба – орын сенікі. Үлттық университеттің бітіргені бар, беделді ЖОО-ның қойып берген жоғары бағасы бар – жас маманың өзін өзі бағалаудың тым арттырып жібереді. Бірақ бұл жұмыс берушінің барлығын бірдей қанағаттандыра ма? Қорытындысында университеттің рейтингі тәмендейді», деген Т.Максұтулының пайымдаудың сапа алға шығу үшін университеттер үлгерімі нашар студенттерді оқудан шығарып жіберуден қорықпау керек. Сонда ЖОО да абырайнан айырылмайды, түлек те орнын табады, мамандары мықты елдің дамуы да алға жылжиды.

ӘЗГЕ ЕЛДЕР ҚАЛАЙ ҚЫСҚАРТКАН?

2018 жылдың ақпанында «Коммерсанты» газеті Ресейдегі ЖОО-лардың жартысы жұмысын тоқтатқанын, яғни жойылғанын жазды. «Ресейдегі жоғары оқу орындары мен олардың филиалдар саны үш жыл ішінде шамамен 1097 үйімға қысқарды», деген мақалада Ресей Федерациясының Жоғары білім және ғылым министрлігінің басшылығы хабарлағандай, «тазарту жұмысы» сонымен аяқталғаны айтты. Бұл жұмыс 2017 жылы Білім және ғылым саласындағы бақылау жөніндегі федералдық қызметтің 35 жоғары білім беру үйімінің лицензиясын алушынан көрініс тауып, 68 ЖОО мен филиалдарын талапкер қабылдау құқығынан айыруына алып келген.

Тазалау жүргізу барысында 125 мемлекеттік аккредитацияның қолданылуы тоқтатылып, Терелік соттың шешімімен 32 үйімда (оның ішінде 18-і – Мәскеуде) лицензияның күші жойылған көрінеді. Ал бізді елең еткізгенді мұна дар болды:

– Осылайша 2014 жылдан бастап 2017 жылға дейін Ресейдегі ЖОО мен филиалдардың саны 2268-ден 1171-ге дейін (2018 жылғы қантардағы деректер) қысқартылды, оның ішінде 83 мемлекеттік университет пен олардың 480 филиалы, сондай-ақ 193 жекеменшік ЖОО мен олардың 341 филиалы жабылды. Жоғарыда көрсетілген үш жыл көлемінде тексеру қорытындысы бойынша білім беру үйімдарының заңды және лауазымды тұлғаларына қатысты 2850 әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалды. Байқадыңыз ба, мемлекеттік ЖОО-лар да жойылған. Біз әрдайым халықаралық стандарттарға сай болу мақсатында шетелдік тәжірибелі қолданатының жиі айтатын Үкімет мүшелері мен министрлердің мәлімдемелеріне қанықпаз ғой. Сондықтан мұндай халықаралық реформа нәтижесінің ескерілетінінде де сенгіміз келеді.

Монголиядағы дарынды балаларды дамытумен айналысатын дербес орталықтың директоры Шолпан Бірдхан аталған елде де сапасыз ЖОО-лардың санын қысқарту туралы сын-пікір жиі айттылатынын жеткізді. Бұл біршама уақыттан бері көтеріліп келеді екен. Нәтижесінде соңғы жылдарды 32 университет жұмысын тоқтатыпты, яғни 140-тан 102-ге қысқарған. «Біздегі жоғары оқу орындарының 5-еуі мемлекеттік, басқасы жекенің меншігінде. Барлығында білім алу ақылы, ең қымбат баға мемлекеттік университеттерде болады. Монголияда мемлекеттік грант деген атымен жоқ. Соның салдарынан ЖОО-лар бизнестің кезі саналып, есебін тапқаның бәрі ашып ала берген», дейді көрші елдегі қандасымыз. Оның айттынша, оқыту орындарының құрылышы M2 деген стандартқа сай болуы тиіс екен, бірақ кейбір ЖОО-лар пәтерлердің белмесінде болған. Оған қоса, университеттерді лицензиясынан айыруда студент қабылдайтын мүмкіндігі, мұғалімдер сапасына баса көніл бөлінген көрінеді. Сонымен қатар Монголияда ЖОО-ларды қысқарту жұмысы әлсіз университеттердің біріктіру арқылы да жүзеге асырылғыпты. Бұл – көңілге қонағын нұсқа. Ал жоғарыда пәтер белмелерін жалға алып университет ашқан пысықайлардың жұмысына қарап, әл-Фараби атындағы

ҚазҰУ қалашығын елеуеттеп, көденеңізді басып, көзіңізді дөңгелетуге асықпаңыз. Сүрін жатып жығылғанға күлетін жайымыз жоқ. Қабыргасы құлайын деп тұрса даталапкерді алыстан «қой қайырғандай», жарнамасымен жар салып шақыратын ЖОО-лар бізде де бар. Қазақстандағы үйымдар мен түрлі мекемелердің анықтамалығына айналған www.spr.kz сайтында студенттер мен түлектер бітірген оқу орындары туралы ой-пікірлерін қалдыраған. Сонда бір желі пайдаланушы: «Әкінесіздер. Университет сондай сұрықсыз, барлық жағынан алып қарағанда. Құрметті талапкерлер ҚАУ (Қазақ-Америка университетін айтып отыр) мен АҚС-ге (ал екінші қандай ЖОО екенін біле алмадық) түсіді тіпті ойда алмаңыздар. Қабылдау комиссиясына келгенде тәтті етірікті естисіздер, сонан соң азы шындықты қөресіздер», деп жазыпты. Университеттердің аты бар да, заты жоқ, қосақталған ғимараттарында жылу болмай, біреуіне тығылсызатынын жазған жандар да бар. Білім және ғылым министрлігінің Жолдауды іске асыру бойынша еткен отырысында ведомство басшысынан ЖОО-лардың қалай қысқаратынын арнайы сұрағанбыз. Сонда министр Асхат Аймагамбетов: «Қазір Президенттің Жолдаудағы тапсырмасына сейкес арнайы тексерістер жүргізіліп жатыр. Бір нәрсе анық: біздің алдыңызда осыншама ЖОО-ны жабу туралы қатып қалған меже жоқ. Басты талап – сапалы білім. Сол үдеден шыққаны қалады, қалғаны қысқарады», деп қысқа қайырды.

ӘМІРДІҢ ӘЗІН СӨЙЛЕСЕК

Сапалы білім делік, жақсы, дау жоқ. Кейбір университет ветеринар маманының мұқты дайындашынан шығарды. Студентте грант пен стипендиядан айырылып қалмас үшін әрі оқудан езге уайымы болмагандықтан, бәлкім әлеуеті жетіп тұрған себеп болып қызыл диплом иеленеді. Яғни, университет сапалы білім беріп, сапалы маман дайындағы. Ал енді сол маман бір паралық қышақтап қала мен қала маңындағы лабораторияларды жағалайды, нәтиже шықпасын білген соң, ауданға, одан ауылға аттанады. Орын жоқ. Бір ауылға бір мал дәрігері жетіп жатыр. Мал асырайтын ауылдықтар да аз қалған. Кімге қызмет көрсетеді? Университет сұратқан «жұмыс істеп жүрген туралы анықтаманы» қайдан алады? Амалсыз сенделіп, табылған бір жұмысқа кіріп, оқу орына да, туған жеріне де тәбесін көрсетпей кетеді. Көрініс сондай таныс па? Тіпті туысыңыздың басындағы жайды жазып отырғандаймыз ба? Дәл солай. Себебі тұра осындағы күйдегі кемінде он маман әрсаладан, бір адам әр үйден табылады. Сонымен нәтижесінде сол әр саладағы кемі он адам әлгі сапалы білім беретін университеттің рейтингін бірден тәмем түсіреді. Қалай дерініз бар ма? Тәмамдаған түлек жұмыспен қамтылған. Сонда қалай қыламыз? Сапалы білім беретін ЖОО-ларды да бітірушілері әлгіндей әлекпен қағазын қажетке жарата алмай жүргені үшін жабамыз ба?

Ақиқатында, нағыз әлсізді анықтау күрделі тексерісті және лайықты зерттеуді қажет етеді. Біздің қалауымыз – қысқарту қалай жүргілсіде де, әділдік пен ашықтықтың салтанат құруыға.

Айдана ШОТБАЙҚЫЗЫ.
«Егемен Қазақстан».

БІЛІМ: ЭКСПОРТ ПЕН ИМПОРТ

Білімге салынған инвестиция еселеніп қайтыу керек. Соган сенгендіктен де ата-анадан бастап Үкіметке дейін жас үрпақтың салалы білім ауының қомақты қаржы салады. Тәуелсіздік жылдарынан бері жалғыз «Болашақ» мемлекеттік бағдарламасымен 12 мыңнан аса қазақстандық жастар өлемінің 35 еліндегі 170 үздік жогары оку орнында білім алды. Аталған бағдарламаны жузеге асыратын халықаралық бағдарламалар орталығының акпаратына сүйенсек, Англияның магистратурасын бітіру үшін бір студентке 18 млн теңге бөлінеді. Бұл қара-жаттың барлық студенттің санына көбейтсек (АҚШ-қа аттанғандарға бұдан да көп ақша төлеңеді. Бұл оку жылдың Англияға қарағанда бір жылға артық әрі географиялық, экономикалық ерекшеліктіре байланысты), сыртқа кеткен қаржының көлемінің еместігін білуге болады. Бұл санның сыртында өз қаражатымен жыл сайын оку қызып, шетел асатындардың бар екенін ескерсек, шетке шықкан қаржы шаш-әткен. Білімге салынған инвестиацияны салапық жағынан жинаған білімнің елге енбек ету арқылы қайтарылуы бар да, экспорттың орынны импорттен толтыру тағы бар. Бұл – дамыған елдерде өбден қалыптастан нағиженелі тәжірибе.

Отандық білімдегі экспорт пен импорттың елеулі айрымашылығына бір ғана мысал келтірейік. Солтүстіктері көршілік Ресейден бар болғаны 1 мың 107 адам Қазақстанға келіп оқып жатыр екен. Ал Ресейге жыл сайын 60 мыңға жуық қазақстандық оқуға аттанады. 60 мың мен 1 мыңнан арасы жер мен көттей. Жақында Мәжіліс депутаты Наталья Жумадилдаева Премьер-Министр Асқар Маминге үндеуінде осындай деректі келтірді.

«Бүгінде Сыртқы істер министрлігінің мәлімдеуінше, 91 мыңнан астам Қазақстан азаматы шетелдік жогары оку орнандарында білім алуда. Бұл соның сан емес, өйткені консулдық тіркеу еркіті жөне барлық студенттер қабылдаушы елде тіркелген. Білім жөне ғылым министрлігі мұндай сараламаны мұлде жасамайды. Мысал ретінде, мен Ресейдегі Федералды қауіпсіздік қызметтің мәліметтерін көлтіргім келеді: биылғы жылдың басынан Ресейге 181,5 мың адам оқутаға келген. Олардың төрттөн бір белгі – яғни 59,3 мың адам қазақстандықтар» деген еди.

«Болашақ» халықаралық бағдарламалар орталығы еліміздегі 22 мыңнан астам шетелдік студенттің 19 пайызы гранта оқытынын жеткізі. Біздең шетелдік студенттердің саны Испаниямен салыстырында (109 мыңнан аса халықаралық студент бар) 5 есe аз. Білімдегі экспорттың маңызы экономикалық жағынан ғана емес, барлық салада елдің елеуетін көтеруге септігін тигізеді. Ал сол білімдегі импорттың үлесін арттыру демей-ақ қоялым, тым болмаса экспорттің тенестіру үшін қайтпек көрек?

ШЕТЕЛДІК СТУДЕНТТЕР ЕКІ ЕСЕ АЗ АҚША ТӨЛЕЙДІ

Халықаралық білім институтының зерттеу нәтижесіне сәйкес, Франция шетелдік студенттердің тартудан әлемде 5-орынға тұркестап тұр. Осы елдегі экономика мен әлеуметтің өзгерістерін зерттейтін ғылыми мамандардың даярлауга бағытталған Париж университеттінде (University of Paris 1 Pantheon-Sorbonne) 43 мыңнан аса студенттің 9 500-і, яғни 21 пайызы шетелден келген. Бұл біздегі барлық университет (отандық 10-нан аса ЖОО-да шетелдік студенттер білім алуда) қамтып отырған шетелдік студенттер санының жартысында. Дәл осы француздық университеттеге бакалаврды оку үшін жылына 6 мың ғарнizon үтінде, тенгеге шаққанда 2,5 млн-чан аса ақша төлейді. Ал Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия үлттық университеттінде 20 мың студент білім алуда, оның 500-ден астамы, яғни 2,5 пайызы – шетелдік білім алушылар. Ондағы халықаралық студенттер дәл осы үлттық деңгейлі ЖОО-да окуы үшін жылына барлық студенттермен бірдей 1 млн айналыснанда төлейді. Осыдан-ақ мынадай қорытынды шығаруға болады: меселен, бір французың біздің елге күжат тапсырса, өз еліндегінен 2-3 есe төмөн багамен бітіреді. Сәйкесінше Қазақстан азаматы Францияда оку үшін соңға есе артық қаржы төлейді.

Жә, әуелі аз да болса, барша шетелдік студенттердің Қазақстанға қалаї келгенін, қандай жолмен тартылғанын таразылап, нәтиженің жогары болмау себептерін саралап көрелік. Халықаралық студенттердің басын белгі, аныбын айтқанда 50 пайыздай Өзбекстаннан келіп оқыды екен. 2018-2019 оку жылдында келген 22 мыңнан аса студенттің 9 690-ы жогарыда аталған онтүстіктерін көршилімден келген. Одан кейінгі орындың 3 447 адаммен Үндістан, 2 654 студенттен Үркіменстан және 1 433 ізденүшімен Қытай алып отыр. Ал көрсеткіштің соңынан 150-ге жеттейтін жаһмен Пәкістан, Өңтүстік Корея, Әзербайжан жайғасқан.

КЕЗБОЯУШЫЛЫҚ – КЕДЕРГІ

Халықаралық студенттердің қатарын қарқынды көбейте алмауымызға әрі межілісмен мәлімдегендегі, түлкептеріміздің жалпы жеткізуе жоғарылықтың жағдайындағы көзбояуышылышы себеп болатын көрінеді. Ие, жарнама жасалады, меморандум бар, бағдарлама әзірленген. Алайда көйлектің жарнамадағы фотосымен бірдей болмауы клиентті қашыратындында, университеттердің жабдықталуындағы көзбояуышылышқа қатысты сың көп. Қаралаймын жаттығузынан бар деп көрсетіледі, бірақ істемейді esirі ашылмайды. Бұл өз кезегінде көліп тұрған тұтынушының айтып жиберуге дейін алып келеді. Сондай жайтың бірін ЖОО-лардың білім сапасына қатысты конференцияда кездескен Л.Н.Гумилев атындағы университеттің оқытушысы айтып еді. Аты-жөнін көрсеткісі келмеген бол: «Шетелдік студенттер жатқақханағын көріп, еліне қайта кетіп қалады. Қаншама қаржы белгіл, бағдарлама жасал, көліссе жүргізіл, оқытушылар даярлаптың әүреленеміс. Сөйтіп студентті тартқанда, ол жатар жерін көріп шошиды. Содан кетіп қалады. Ал ез студенттеріміз бір белгіде 4-5 адаммен жатқаннан сол ақшага 2-3 қызын белгіл төлейтін пәтер жалғағанды жөн көреді», деді.

ЖАҚЫН ЖЕРДІ ЖӨН КӨРЕДІ

Студент тарту жұмысы үлттық университеттің

ШЕТЕЛДІК ТАЛАПКЕРЛЕР ОТАНДЫҚ ЖОҒАРЫ ОКУ ОРЫНДАРЫН НЕГЕ ТАНДАМАЙДЫ?

Халықаралық білім институтының (Institute of International Education) зерттеуінше, АҚШ-тағы шетелдік студенттердің саны 1 млн 100 мың адамға жуықтады. Осы білім алушылардың әрқайсысы елге (грантпен барытыны бар, ақылы оқытыны бар) жылдана кем дегенде 1 млн теңгеден салады дейік. Бұл дегеніңіз сырттан сол мемлекетке жыл сайын млрд-тап емес, триллиондан табыс әкелетініне дәлел бола алады. Ал қазақстандық университеттер шетелден инвестиация әкелмесе де, сыртқа ағылған студенттердін шығынын жаба алып жүр мә?

Езінде әлсіз болып тұрғанына бұдан бөлек те себептері бар. Айталақ, шетелдік студенттерді оқытуда көш бастап тұрған М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті Өзбекстандағы ең жақын жерде орналасқан. Элгінде атап еткеніміздей, шетелдік студенттердің 50 пайыза жуызы – өзбек ағайынызы. Яғни көбі географиялық ерекшелігіне қарай таңдау жасайды. Бұған тағы да Монголиядан көлөттік студенттердің шығын пәннен солтүстікте, сондай-ақ Туркіменстаннан көлөттік Түркістан мен Ақтаудағы мемлекеттік ЖОО-лардың таңдаітын мысал етүе болады. Ал 1200-дей шетелдік студент білім алатын Қарағандыдағы медициналық университетін үнді ҳалықаралық мамандық таңдау салтымен байланыстыруға болады. Мысалы, аталған ЖОО-дағы шетелдік студенттердің 95 пайыза жуызы Үндістаннан келетіндер Түркістан мен Ақтаудағы мемлекеттік ЖОО-лардың таңдаітын мысал етүе болады. Ал 1200-дей шетелдік студент білім алатын Қарағандыдағы медициналық университетін үнді ҳалықаралық мамандықтың мәртебесі жогары. Сондықтан да

үлттық жөне қатардағы мемлекеттік ЖОО-лардың студент тарту жұмыстары бірдей деңгейде, шамалас қарқынмен жүргізіл де, шетелдік ізденешілер облыстағтар қарай атасын бурады.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕДЕ ҚАЛАЙ?

Иранның Алламе Табабабай университеттінің президенті Хусейн Салими бізге берген сұхбатында өзі басшылық ететін ЖОО-да 300-ден астам шетелдік студент бар екенін айтты. «Университеттің ізде әр елден келген халықаралық студенттерге арнаған белек тұрғын-жай бар. Біз мұндай ізденешілердің қос диплом беретін қос деңгейлі (double degree program) бағдарлама бойынша оқытамыз. Қебінеге магистратурадаңғейнде дайындаімыз. Бірақ мұншын шектелмейім, бакалавр мен докторанттарды да даярлай алады», деді. Ирандық университет Қытай, Ауғанстан, Үндістан, Түркія, Франция, Германия, Қырғызстан, Пәкістан, Ресей, Оңтүстік Корея, Испания елдеріндегі ЖОО-лармен меморандумға

РЕКТОР SATBAYEV UNIVERSITY: НИОКР ОСТАЕТСЯ ГЛАВНЫМ ПРИОРИТЕТОМ

– Этот академический год запомнится нам как год, когда, спустя 10 лет, были признаны лучшим техническим университетом Казахстана, – подчеркнул Ректор Satbayev University Искандер Бейсембетов на ежегодной встрече с общественностью, пишет газета Central Asia Monitor.

Как известно, в мае текущего года Независимое казахстанское агентство по обеспечению качества образования IQAA-Raiting опубликовало результаты рейтинга лучших высших учебных заведений Казахстана за 2019 год, признав Satbayev University лучшим среди технических вузов страны.

Ректор отметил, что 2018-2019 академический год стал для университета годом дальнейших преобразований векторе модели исследовательского университета и укрепления механизмов повышения качества образования. Он также отметил, что в прошлом году Satbayev University лидировал по объему научных исследований среди всех университетов Казахстана, что и предопределило получение первого места в рейтинге. По итогам 8 месяцев университет уже превзошел показатели 2018 г.

На данный момент специалисты университета реализуют проекты, как по линии программно-целевого и грантового финансирования Министерства образования и науки, так и проекты НИОКР в реальном секторе экономики.

Ректор сообщил, что по линии программно-целевого финансирования университет вместе с научно-исследовательскими институтами на период 2018-2020 годы стал исполнителем 11 научных программ, по линии грантового финансирования – выполняет 94 проекта. Также Искандер Бейсембетов перечислил достижения научно-производственных структур, созданных предприятиями промышленности совместно с университетом.

«Стратегическая цель университета – сохранять лидерство по линиям программно-целевого и грантового финансирования научных проектов

Министерства образования и науки, стать конкурентоспособными с иностранными инжиниринговыми организациями. Первые результаты уже есть. По прямым договорам НИОКР с предприятиями промышленности, заключенными за 8 месяцев 2019 г., в сравнении с предыдущим периодом, рост составляет 31%» – отметил Искандер Бейсембетов.

– Особого внимания требует развитие научно-исследовательской инфраструктуры. Так, для активизации НИОКР в области горно-металлургического комплекса достигнута договоренность с «TayKен-Самрук» о создании совместного научно-исследовательского центра в Алматы. Сейчас проект находится на рассмотрении в фонде «Самрук-Казына», – сообщил он.

В образовательной части работы вуза пристальное внимание уделяется

валификации преподавательского состава, соответствуя образовательных программ современным требованиям индустрии, а также качеству студенческого контингента. Все кафедры университета укомплектованы профессорами, ориентированными на научную работу и перспективными преподавателями.

В этом году количество принятых магистрантов выросло на 30% по сравнению с прошлым годом и составило 476 человек. На программы докторантуры поступили 165 человек на место. Количество поступивших на докторантуру за последние 3 года увеличилось в 3 раза. При этом рост заинтересованности корпоративного сектора в обучении своих сотрудников на программах докторантуры за тот же период возрос почти в 10 раз.

Кроме того, с сентября этого года вуз стал председателем Лиги Академической честности, что означает, что уровень нетерпимости к фактам академической нечестности должен перейти на новую ступень.

– В 2018-2019 академическом году произошел существенный сдвиг в процессе цифровизации учебных программ. Вслед за ростом позиций нашего университета в рейтинге будет расти и уровень материального благосостояния наших специалистов – заявил Искандер Бейсембетов.

Завершая свое выступление, глава технического вуза №1 в РК пообещал, что в самое близкайшее время работа по модернизации учебно-производственной базы будет продолжена.

«ZHANSUGUROV COLLEGE» -УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО ТИПА

«ZhansugurovCollege» открылся как структурное подразделение Жетысуского государственного университета имени И.Жансугурова. С 2019-2020 учебного года колледж осуществляет образовательную деятельность на базе основного и среднего образования.

Обучение в Колледже при университете - это уникальная возможность продолжить обучение по программам вузовского (бакалавриата) и послевузовского образования (магистратура, PhD-докторантура) на основе унифицированных образовательных программ ТИПО и ВУЗа.

Особенность колледжа заключается в создании модели на основе нескольких уровней обучения, благодаря внедрению кредитно-модульной технологии обучения, а также на базе интеграции образовательных программ технического профессионального и высшего образования, ввиду учета высокотехнологичных и научноемких производств в соответствии со стандартами и требованиями работодателей.

Модель образования разных уровней позволит обучающимся колледжа приобрести востребованную

у подростков знаний о профессиях «ZhansugurovCollege» была проведена профориентационная работа в школах Коксуского, Ескельдинского, Аксуского, Кербулакского района и города Текели, Уштобе в виде квест-игры «Люди Х – путешествие в prodiland».

Профориентационная работа в Алматинской области была проведена впервые в новом формате «Квест-игры», которую организовали и реализовали студенты-волонтерских групп, обучающихся по специальностям бакалавриата Ж е т ы с у ского государственного университета.

Участие в квесте дала возможность игрокам на практике отработать навыки профессий. В игре школьники получили новые знания о профессиях, познакомились со специалистами данных профессий, приобрели коммуникативные навыки (эффективного общения в разных формах и условиях), и умения продуктивно работать в команде, находить компромиссы для достижения общей цели.

Порезультатом хорошей организации профориентации и слаженной работы приемной комиссии набор колледжа составил 319 учащихся из них на конкурсной основе поступили в

профессию, квалификацию специалиста среднего звена на базе университета, которая предоставляет возможность обучению по усовершенствованным технологиям.

«ZhansugurovCollege» будет колледжем инновационного типа, признанный в мировом образовательном пространстве как лучшее учебное заведение технического и профессионального образования Алматинской области.

В целях формирования колледжа и способствованию приобретения

колледж 302 учащихся, 200-учащихся поступили по государственному заказу, 102-учащихся поступили на платной основе.

Студенты, желающие перевестись в наше учебное заведение, могут подать заявление в период зимних и летних каникул по окончании соответствующего семестра.(т.24-09-29)

**Э.А.АУБАКЕНОВА,
Заместитель директора по учебно-
производственной работе ,
г. Талдыкорган,
Алматинская область.**

НЫҒМАТУЛИН - АЙМАҒАМБЕТОВКЕ: «9 АЙДЫҢ ШІНДЕ ӘЙЕЛ АДАМ БАЛАНЫ ӨМІРГЕ ӘКЕЛЕДІ, АЛ СІЗ БҮЙРЫҚ ШЫГАРЫП ҮЛГЕРМЕЙСІЗ»

ҚР Парламенті Мәжілісінің төрағасы Нұрлан Нығматулин бағдарламалардың орындалуына байланысты тиісті меморандардың жауапкершілігін арттыру мәселесін көтерді. Айта кетейік, Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында «2019-2021 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» ҚР Заңына өзгерістер енгізу туралы» заң жобасын талқылау кезінде «Жас маман» жобасының орындалуы барысына назар аударды.

Осы үақыт ішінде әйел баланы өмірге әкеле алады! Ал сіз бүйрек шығарып үлгере алмайсыз. «Жаста жылы» болса аяқталуға таян қалды, сіздер енді өана оянип жатырысыздар», – деді Н.Нығматулин.

Мәжіліс спикери құжатты дайындау мен келісудің үзак рәсімдерін сына алып, қаржы игерілмесінде үақыт етіп

кеткенін айтты. Сонымен бірге, Нұрлан Нығматулин мемлекеттік қызметкерлердің жауапкершілігін арттыру мәселесін көтерді.

«Сіздің министрлікте мемлекеттік органдардағы тәртіпті өзірлеуге және қабылдауда кім жауапты?», – деді Мәжіліс төрағасы Білім және ғылым министріне, – егер олар Nur Otan партиясының мүшелері болса, біз өз кезегімізде біз парламентаризм фракциясы атынан осы тұлеалардың жеке жауапкершілігі туралы ұсыныспен партия басшылығына жүгінеміз», – деп ескертті Н.Нығматулин.

Aikyn.kz.

ШИТО, НО НЕ КРЫТО...

Во Дворце школьников в рамках акции «Добропорядочность и честность – ключевые направления в противодействии коррупции» прошел семинар, инициированный департаментом по контролю в сфере образования области. В его работе приняли участие специалисты управления образования, педагоги, представители попечительских советов, родительских комитетов учебных заведений области.

Главный специалист департамента Рита Сайдаргиева в своем выступлении акцентировала внимание присутствующих на ключевых направлениях Послания Президента Касым-Жомарта Токаева «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана». Повышение качества образования, дефицит квалифицированных педагогов на селе, создание инклюзивного общества, защита прав ребенка и противодействие бытовому насилию и другие аспекты требуют сегодня особого внимания как со стороны государства, так и педагогической общественности.

- Проблема коррупции, - продолжила докладчик, - в современных условиях превратилась в проблему мирового масштаба, поскольку она присуща всем странам, независимо от их политического устройства и уровня экономического развития, имеет место и в демократических государствах с рыночной экономикой. В Казахстане утвержден программный документ государства, определяющий стратегию противодействия коррупции - Антикоррупционная стратегия РК на 2015-2025 годы. Ее целями являются повышение эффективности антикоррупционной политики государства, вовлечение в антикоррупционное движение всего общества путем создания атмосферы «нулевой» терпимости к любым проявлениям коррупции и снижение ее уровня.

К сожалению, в регионе имеются проявления коррупционных действий. Подтверждается это обращением населения по телефону доверия и в так называемый «ящик доверия». В текущем году поступило 35 обращений, проведено одиннадцать проверок, двенадцать обращений направлены в другие органы, зафиксировано одно анонимное. По одиннадцати обращениям получили ответы без проведения проверки. Кроме того, из вышеупомянутого органа поступило одно заявление, проведена внеплановая проверка. По обращениям граждан проведено 8 внеплановых проверок, из них в 7 выявлены нарушители. По итогам проверки выявлены нарушения в 2 школах, 1 колледже, 3 отделах образования и 1 учреждении дополнительного образования, 4 виновных были привлечены к ответственности, возбуждено 7 административных дел, всего 4 субъекта привлечены к ответственности на общую сумму 85 МРП.

Затем руководитель департамента Салтанат Досматова почетными грамотами и благодарственными письмами отметила лучшие попечительские советы школ области и их руководителей, которые играют большую роль в осуществлении контроля за соблюдением прав учащихся, а также оказывают реальную поддержку организациям образования и ее обучающимся.

Жамиля АТИБАЕВА.

Продолжение. Начало в №37.

Часто Рауль повторял, что ради спасения человеческой жизни он готов вести переговоры с самим дьяволом.

Пер Ангер, автор книги «С Раулем Валленбергом в Будапеште».

В почтовых окошках Казахстана в 2012 году появился знак почтовой оплаты с портретом молодого человека по имени Рауль Валленберг. Для многих казахстанцев это имя ничего не говорило, хотя для тех, кто постоянно отслеживает газетные новости, кто не ленится заглядывать в энциклопедические словари было ясно, что Валленберг является одним из самых известных людей, спасавших евреев в годы Холокоста. В тоже время одному из его биографов Полу Левину принадлежит вот такое высказывание: «Рауль Валленберг был одним из сравнительно небольшого числа европейцев христианского вероисповедания, которые в 1933-1945 гг. действительно старались прийти на помощь еврейским собратьям».

Десятки тысяч человеческих жизней было спасено благодаря деятельности Рауля Валленберга. Только в последние месяцы второй мировой войны в ходе гуманной акции шведского Красного Креста из фашистских концлагерей было спасено 27 тысяч узников.

7 июля 1947 года А. Я. Вышинский направил В. С. Абакумову письмо, в котором просил дать ответ для подготовки реакции на очередное обращение шведской стороны. В журналах регистрации документов секретариатов МГБ СССР и МИД СССР зарегистрировано письмо Абакумова на имя Молотова от 17 июля 1947 года, однако оно не обнаружено в архивах.

В начале августа 1987 года было сделано заявление начальника Управления информации МИД СССР Г. И. Герасимова. Во-первых, изменился тон заявлений, в отличие прежних. Во-вторых, отмечалось, что советская сторона с пониманием относится к обеспокоенности родственников Валленberга и всех людей, интересующихся его судьбой. Еще одно тщательное расследование всех обстоятельств дела, проведенное недавно, подтвердило: Валленберг скончался в 1947 году.

Мать Р. Валленберга Мэй фон Дардел (May von Dardel) и отчим Фредерик фон Дардел (Fredrik von Dardel) в 1979 покончили с собой от отчаяния, вызванного нежеланием советских властей раскрыть обстоятельства гибели Рауля.

Только в годы перестройки в Москву приехали председатель «Общества Р. Валленберга» С. Ангер, Н. Лагергрен, С. Соннерфельдт и близкий родственник Валленберга, сводный брат Г. Фон Дардель. Они посетили Лубянку и МИД, где им передали личные вещи и диплопаспорт Рауля Валленберга.

Многое узнается впервые. И все же в истории Валленберга еще немало «белых пятен».

Противоречивые чувства возникают при ознакомлении публикации «Возвращение к жизни на белых автобусах». Здесь дается интервью Г. Глейхман, взятое у известного врача-онколога профессора Георга Клейна, работающего в Каролинском институте Стокгольма. В военные годы Г. Клейн находился в венгерской столице. Профессору был задан вопрос: что же случилось, когда советские воины освободили Будапешт? Выдвигались ли евреями какие-либо требования, касающиеся Валленберга?

Ответ Георга Клейна был столь же неожиданным и столь же прямолинейным: «Вовсе нет. Самое болезненное состояло в том, что выжившие попросту забыли его — никому не было дела до Рауля Валленберга после освобождения».

Возможно, указал Г. Клейн, многие думали, что Рауля убили немцы. Ну а официальные власти?

«В высшей степени огорчительно, что никто ничего не делал, и особенно если учесть, что в коммунистическое руководство Венгрии тогда входили многие лица еврейской национальности, такие, как Ракоши, Вац, Гере и другие. Я уже не говорю о действиях шведского правительства. Прежде всего, я имею в виду заявление тогдашнего министра иностранных дел Ундена о том, что Швеция не ведет переговоры об отдельных лицах».

БОЛЕВАЯ ТОЧКА - «ШВЕДСКАЯ КРАСНАЯ ГВОЗДИКА»

По мнению Г. Клейна, правительство Швеции не сделало всего возможного, чтобы вызволить Валленберга из беды.

В декабре 2000 года Генеральная прокуратура России приняла решение о реабилитации шведского дипломата Рауля Валленберга и его водителя Вильмоша Лангфельдера на основании закона Российской Федерации «О реабилитации жертв политических репрессий» от 18 октября 1991 года. Соответствующее заключение Главной военной прокуратуры утвердил генеральный прокурор РФ Владимир Устинов. По данным прокуратуры, «в ходе проверки установить подлинные причины ареста и содержания в тюрьмах Валленберга и Лангфельдера, фактические обстоятельства их смерти, наличие материалов уголовного дела, личных дел арестованных или дел военнопленных не удалось».

В заключении прокуратуры сказано: «Валленберг и Лангфельдер в январе 1945 года, будучи работниками шведской миссии в Будапеште, а Валленберг, кроме того, обладая дипломатическим иммунитетом нейтральной страны, которая не воевала против СССР, были задержаны и арестованы под видом военнопленных и содержались длительное время вплоть до их гибели в советских тюрьмах, подозреваясь в шпионаже в пользу иностранных разведок».

Заключение Генпрокуратуры было подвергнуто критике. Историк и журналист Владимир Абаринов считает, что прокуратура не могла бы утверждать, в чём именно подозревался Валленберг и его водитель, указывать статус, в котором они содержались в тюрьме, и делать выводы о необоснованности репрессий, если бы на самом деле не обнаружила материалы дела.

В апреле 2010 года американскими историками С. Бергером и В. Бирштейном было высказано предположение, что версия о смерти Р. Валленберга 17 июля 1947 года была ложной. В ходе работы в Центральном архиве ФСБ они выяснили, что 23 июля 1947 года начальник 4 отдела З главного управления Министерства госбезопасности СССР (военной контрразведки) Сергей Карташов в течение 16 часов допрашивал некоего «заключённого номер 7», а также Вильмоша Лангфельдера и Шандора Катону. Лангфельдер был шофером Валленберга. Предполагается, что «заключённый номер 7», скорее всего, и был Раулем Валленбергом.

Тем не менее, в обнаруженных в 2016 году дневниках И. А. Серова (бывшего председателя КГБ при Совете министров СССР с марта 1954 г. по декабрь 1958 г.) также содержится утверждение о смерти Валленберга в 1947 году. Согласно его воспоминаниям, арестованный Абакумов признался на допросе, будто приказ ликвидировать Валленберга исходил от Сталина и министра иностранных дел Вячеслава Молотова.

Интересно, что бывший высокопоставленный разведчик Павел Анатольевич Судоплатов в изданной книге «Секретные миссии» написал, что советские органы, арестовав Р. Валленберга, попытались склонить его к сотрудничеству. Но когда тот отказался, его отправили в мир иной. П. Судоплатов указывает, что Сталину было известно об аресте Валленберга, он санкционировал этот акт, предполагая, что в дальнейшем можно шантажировать богатейшую шведскую семью и использовать её связи на Западе в своих целях. Судоплатов сомневается, что причиной смерти Р. Валленберга был инфаркт, он был отравлен. Эта акция осуществлялась по прямому указанию Л. Берии.

Что касается ареста Валленберга, то приказ был подписан заместителем наркома обороны Н. И. Булганиным. В приказе на имя командующего 2-м Украинским фронтом, датированным 17 января 1945 года, предписывалось «обнаруженного Будапешта Рауля Валленберга арестовать и доставить в Москву». Копия приказа была направлена тогдашнему начальнику «СМЕРШа» В. Абакумову, впоследствии министру госбезопасности.

17 июля 1947 года В. С. Абакумову поступил письменный рапорт от начальника санитарной службы Лубянской тюрьмы подполковника Смольцова, в котором говорилось, что Валленберг «скоропостижно умер в камере, предположительно вследствие инфаркта миокарда».

Но шведская сторона, в том числе родственники Валленберга, убеждены, что он был живым гораздо дольше.

Американский журнал «Ю.С. ньюс энд уолд рипорт» публикует скандальную сенсацию: «Изучение

тысяч рассекреченных досье и множества показаний очевидцев убедительно свидетельствуют, что Валленберг был американским шпионом. Его кандидатура была одобрена лично президентом Рузвельтом, и в его задачу входило не только спасение евреев, но и обеспечение американской разведке доступа к силам Сопротивления, пытавшимся разорвать союз Будапешта с Берлином».

По утверждению журнала, Валленберг спасая евреев, расходовал американские деньги. И помимо этого он вел сбор разведывательной информации. Как признается бывший сотрудник ЦРУ Джеймсон, у него нет сомнений в том, что шведский дипломат был ценным сотрудником американской разведслужбы, и об этом говорят документы из рассекреченного досье. Москва была в курсе этих фактов, и на шведского дипломата было обращено особое внимание.

Сенсационная публикация в «Ю.С. ньюс энд уолд рипорт» вызвала негативную реакцию в Швеции. Не безызвестный Пер Антер заявил: «Невероятно, чтобы он мог играть двойную роль. У нас не было секретов друг от друга, и мы день и ночь работали вместе, чтобы спасти людей. Я с трудом могу поверить, чтобы у Рауля нашлось время заниматься еще шпионажем».

И, тем не менее, в ответственный момент героическому Раулю Валленбергу никто не пришел на помощь. У собственного правительства были свои причины не раскрывать карты: Швеция слишком щепетильно относилась к репутации нейтрального государства.

22 сентября 2016 года координатор международной исследовательской группы RWI-70 (Raoul Wallenberg Initiative-70) Сьюзанна Бергер сообщила об обращении родственников Валленберга и исследователей в ФСБ с просьбой предоставить им ранее недоступные документы, в том числе протоколы допросов Абакумова, а также оригиналы ряда документов (которые ранее были предоставлены в частично отредактированном виде). ФСБ в просьбе отказалась, после чего иск родственников Валленберга к ФСБ в Мещанском суде Москвы также был отклонен 18 сентября 2017 года.

Память. За заслуги перед человечеством Валленбергу поставлены памятники во многих городах мира, в частности в Стокгольме, Будапеште, Нью-Йорке, Лондоне, Москве, Тель-Авиве, Братиславе, Сантьяго и других.

26 ноября 1963 года израильский Институт Катастрофы и героизма Яд ва-Шем присвоил Валленбергу звание Праведника народов мира.

В 1981 году американский конгрессмен Том Лантос, один из спасённых Валленбергом в Венгрии, стал инициатором присвоения Валленбергу звания почётного гражданина США. Валленберг также является почётным гражданином Канады (1985), Венгрии и Израиля.

В 1981 году в США был создан Комитет Рауля Валленберга - чтобы «увековечить гуманистические идеалы и ненасильственное мужество Рауля Валленберга». Комитет ежегодно награждает премией имени Рауля Валленберга лиц, осуществляющих эти цели.

26 июля 2012 года Рауль Валленберг (посмертно) был награждён Золотой медалью Конгресса США «в знак признания его достижений и героических действий во время Холокоста».

В его честь названы улицы в Берлине, улицы во многих городах государства Израиль, а также в Вашингтоне, Батуми, Мукачево, Будапеште, Торонто.

Институт специальной педагогики и психологии (ИСПиП) в Санкт-Петербурге

носит имя Валленберга.
Действует Детский фонд им. Рауля Валленберга, Стокгольм, Швеция.
Композитором Исааком Шварцем написан «Концерт для оркестра памяти Рауля Валленберга» «Жёлтые звезды» («Пурим-шпиль в гетто»).
Рауль Валленберг стал персонажем нескольких кинополотен. В 1985 году был снят фильм «Валленберг: История героя», главную роль исполнил Ричард Чемберлен. Режиссёр Къелл Греде снял ещё один фильм о Валленберге - «Добрый вечер, господин Валленберг», который был выпущен на экраны в 1990 году, а главную роль сыграл Стеллан Скарсгорд.

Также о судьбе Валленберга было снято несколько документальных фильмов. Один из них снял в 1983 году Дэвид Харел, он получил название «Рауль Валленберг: похороненный заживо».

Другой фильм - «Валленберг: История героя» был снят в 1985 году Ламонтом Джонсоном. Кроме того,

были сняты фильмы «Рауль Валленберг: Между строк» - Карин Альтман, 1986 и «Поиски Валленберга» - Роберт Л. Киммел, 2001.

В 2011 году режиссёр Григорий Илугдин снял по сценарию Сергея Барабанова документальный фильм «Соло для одиноких сов».

Российский писатель Эдуард Радзинский в романе «Иосиф Сталин. Последняя загадка» утверждает устами своего литературного героя, грузинского революционера Фудзи, что причиной пленения и гибели Валленберга стали попытки руководителя гестапо Г. Мюллера использовать дипломатические связи Валленберга для торга за условия своего пленения советскими войсками, откупаясь освобождением узников концлагерей. «Валленберга с подобной информацией мы не хотели оставлять на свободе» - говорит Фудзи.

Писатель Юлиан Семёнов вывел Валленберга одним из героев романа «Отчаяние», - одной из книг цикла о советском разведчике Штирлице, предложив собственную интерпретацию гибели дипломата.

В романе братьев Вайнеров «Евангелие от палача» устами главного героя, сотрудника МГБ, утверждается, что Рауль Валленберг был еще жив через шесть лет после его объявленной смерти в 1947 году.

Мы начинали свой рассказ с выпуска почтовой марки РК с изображением портрета Рауля Валленберга. Завершаем своеобразным филателистическим экскурсом о почтовых марках, посвященных Раулю Валленбергу, шведскому дипломату и искреннему борцу за жизни людей в период Холокоста.

В 1997 году в его честь в США была выпущена почтовая марка, а затем портретную галерею дополнили почтовые выпуски Канады, Австралии, Венгрии, Израиля, Швеции...

ДЕШЕВЛЕ И ЭКОЛОГИЧНЕЕ

Новые разработки, интересные проекты, уникальные стартапы презентовала молодежь области на региональном этапе конкурса по поддержке молодых IT-специалистов «Форум АНК: Синергия молодежи», который прошел в офисе коммерциализации результатов научных исследований ЖГУ им. И.Жансулурова.

Ребята со всех концов Жетысу привезли с собой самые различные по тематике проекты. Темы исследований самые разнообразные. Среди них - «Внедрение инновационных технологий в мониторинг водных ресурсов Жетысу», «Образовательный робот-конструктор на базе Адрину», «Виртуальная реальность в инфраструктуре», «Автоматизированная система экономии затрат на отопление зданий» и многое другое.

Но нас изначально заинтересовал проект Елены Доржеевой и Нарсая Батай «Экологическое применение золы для качественного дорожного покрытия», который впоследствии был отобран на республиканский этап.

В Казахстане регулярно говорят о некачественном ремонте дорог. Однако, ситуация не меняется в силу того, что тендера проходят непрозрачно и их выигрывают компании, которые близки к тем, кто эти тендера проводят. Плохие дороги направляют ведут к увеличению дорожно-транспортных происшествий. Более половины всех погибших лиц, или 61% приходится на ДТП, совершенные вне населенных пунктов. В Казахстане на 100 тыс. человек населения приходится 22 смертельных случая в результате ДТП. Эксперты Всемирного экономического форума признали Казахстан одной из худших стран мира по качеству автомобильных дорог. В опубликованном

докладе Казахстан по качеству дорог занимает 108-е место из 138, уступив, например, Зимбабве (101-е место).

Ребята предлагают следующее решение проблемы. В результате работы тепловых электростанций (ТЭС) образуется значительное количество крупнотоннажных отходов – золошлаковых материалов. На золоотвалах ТЭС накоплено 240 млн тонн золошлаков. Ежегодно образуется около 50 млн тонн золошлаков.

В дорожном строительстве зола и золошлаковые смеси используются при сооружении земляного полотна, для устройства укрепленных оснований, в качестве заполнителя и минерального порошка в асфальтобетонах. Золу сухого улавливания можно применять в качестве самостоятельного вяжущего материала, а также, как активную добавку к неорганическим и органическим вяжущим веществам. Студенты даже привели все необходимые расчеты финансовых средств, которые доказывают финансовую эффективность проекта при дисконтированном сроке окупаемости – 1 год 6 месяцев.

- Проект на данный момент актуальный, здесь рассматривается проблема с экологической точки зрения - отходы просто вывозят на золоотвалы, и они нигде не используются. Мы предлагаем эту золу использовать в строительстве автомобильных дорог. Это улучшит качество дорожного покрытия, причем, будет дешевле и экологичнее, - пояснила Елена Доржеева.

Айжан ДЖАЙЛАУБАЕВА.
«Огни Алатау».

АРУЖАН САИН ЖЕТИМДЕР ҮЙІНІЦ ОРНЫНА «ФОСТЕРЛІК» ЖҮЙЕНІ ЕҢГІЗУДІ ҰСЫНДЫ

Қазақстанның Бала қүқықтары жөніндегі әүекілі Аружан Саин білім беру саласы қызметкерлерінің Тамыз конференциясында ата-анасының қамқорлығының қалған балаларды жетімдер үйінде емес, «фостерлік» отбасыларда тәрбиелеуді ұсыйнды, дег жазады «Түркістан» газеті.

«Бізге жаңа жүйені ойлап табудың қажеті жоқ. Батыста жылдар бойы қолданылған келген жетім қалған балаларды айналы дайындықтан еткен «фостерлік» отбасылардың тербиесіне беру тәжірибелі елімізден қолдануға болады», деді Аружан Саин.

Сондай-ақ мемлекет қамқорлығындағы мүмкіндігі шектеулі балалар мәселеін назарымызыда ұстаудың маңыздылығын атап етті.

Еске салсак, бүгін елордада білім беру саласы қызметкерлерінің дәстүрлі Тамыз конференциясы етіл жатыр. Жыныға өнірлерден екі мындан астам педагог жиналды. Барлық қүқықтар сақталған.

БШ Ақпарат.

Біздің электрондық поштамыз: atestacia7@mail.ru, біздің сайтымыз: www.bsh.kz

Бас редактор:
Ырысбай КЕНЖЕБАЙҰЛЫ.

Редакция тілшілері:
Меруерт БӘДЕНБАЕВА
Андрей БЕРЕЗИН
Назерке ДОСХОЖАЕВА
Жанкүмс ЖАМЕНКЕ
Сакен БЛЕУТАЕВ: Дизайнер.

Газет КР Мәдениет және ақпарат министрлігінде 16.04.2009 жылы тіркеліп, №10063-Г күнілігі берілген. Республикалық басылым ретінде 17.02.2011 жылы кайта тіркеден етіл, №11488-Г күнілігі берілді. КР Инвестициялар және даму министрлігі Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитеттінде 01.02.2016 жылы кайта тіркеден етіл, №15814-Г күнілігі берілді.

Газета поставлена на учет в Министерстве связи и информации РК под регистрационным номером №10063-Г от 16.04.2009 года. Как республиканское издание газета прошла перерегистрацию 17.02.2011 году под номером №11488-Г. Газета прошла регистрацию 01.02.2016 году в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию РК и получила Свидетельство №15814-Г. Газета прошла пере регистрацию 15.02.2017 и получило Свидетельство №16340-Г.

«Білім Шапагаты» газеттін орталығында теріліп, беттелді.

«Алматы-Болашак» ЖАҚ «Офсет» филиалының типографиясында басылды.

Талдықорған каласы, Қабанбай батыр көшесі, 32.

Жарияланған макала авторларының тікірі редакция көзқарасын билдірмейді.

Көлікзабыңдеделді, авторға кайтағылмайды. Дублирование материалов без письменного согласия редакции запрещено.

При цитировании ссылка на газету «Білім Шапагаты» обязательна.

«Білім Шапагаты» газеттін материалдардың көшіріліп, басу шілін редакцияның рұқсаты керек.

Рукописи не возвращаются и не рецензируются. Мнения авторов публикации не обязательно отражают точку зрения

редакции. За достоверность рекламы ответственность несет рекламодатель.

Менинг иесі: «Көс Першіте» жауапкершілігі шектеулі серкестігі.

Собственник: Товарищество с ограниченной ответственностью «Көс Першіте»

ОПЕРАТИВНЫЙ ОТДЕЛ УЧРЕЖДЕНИЯ ЛА-155/16!

ПРЕДУПРЕЖДАЕТ О ТОМ, ЧТО ПЕРЕДАЧА ЛИЦАМ, СОДЕРЖАЩИМСЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ УГОЛОВНО – ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ, СПЕЦИАЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ, ЗАПРЕЩЕННЫХ ВЕЩЕСТВ, ИЗДЕЛИЙ И ПРЕДМЕТОВ ЗАПРЕЩЕНО.

СТАТЬЯ 481. КОДЕКС РК ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ от 5 июля 2014 года

1). СКРЫТАЯ ОТ ДОСМОТРА ПЕРЕДАЧА ИЛИ ПОПЫТКА ПЕРЕДАЧИ ЛЮБЫМ СПОСОБОМ ЛИЦАМ, СОДЕРЖАЩИМСЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ УГОЛОВНО – ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ, СПЕЦИАЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ, АЛКОГОЛЬНЫХ НАПИТКОВ, ЛЕКАРСТВЕННЫХ И ДРУГИХ ВЕЩЕСТВ, ОБЛАДАЮЩИХ ОДУРМАНИВАЮЩИМ ДЕЙСТВИЕМ, ДЕНЕГ, ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ, ИЗДЕЛИЙ И ДРУГИХ ПРЕДМЕТОВ, ЗАПРЕЩЕННЫХ К ХРАНЕНИЮ И ИСПОЛЬЗОВАНИЮ В ЭТИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ, - ВЛЕЧЕТ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ИЛИ ШТРАФ В РАЗМЕРЕ ДЕСЯТИ МЕСЯЧНЫХ РАСЧЕТНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ, С КОНФИСКАЦИЕЙ ПРЕДМЕТА, ЯВИВШЕГОСЯ ОРУДИЕМ ЛИБО ПРЕДМЕТОМ СОВЕРШЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВОНАРУШЕНИЯ.

2). ДЕЙСТВИЯ, ПРЕДУСМОТРЕННЫЕ ЧАСТЬЮ ПЕРВОЙ НАСТОЯЩЕЙ СТАТЬИ, СОВЕРШЕННЫЕ ПОВТОРНО В ТЕЧЕНИЕ ГОДА ПОСЛЕ НАЛОЖЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ВЗЫСКАНИЯ, - ВЛЕЧЕТ ШТРАФ В РАЗМЕРЕ ДВАДЦАТИ МЕСЯЧНЫХ РАСЧЕТНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЛИБО АДМИНИСТРАТИВНЫЙ АРЕСТ НА СРОК ДО ТРИДЦАТИ СУТОК, С КОНФИСКАЦИЕЙ ПРЕДМЕТА, ЯВИВШЕГОСЯ ОРУДИЕМ ЛИБО ПРЕДМЕТОМ СОВЕРШЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВОНАРУШЕНИЯ.

ОПЕРАТИВНЫЙ ОТДЕЛ УЧРЕЖДЕНИЯ ЛА-155/16.

УВАЖАЕМЫЕ УЧИТЕЛИ!

Условия публикации аттестационно-квалификационных работ для подтверждения категории и повышения квалификации изменились. Помимо наличия квитанции о подписке на текущий год, необходимо оплатить за одну статью 1500 тенге. Авторы аттестационных материалов, не являющиеся подписчиками печатного издания, должны произвести оплату в размере 4000 тенге. Оплату можно произвести в любом отделении АО «Казпочта». Копию данной квитанции также необходимо выслать в редакцию.

Материалы принимаются в текстовом формате Word, не в форме фотографии и табличного варианта. Ниже предоставлен образец для заполнения оплаты в АО «Казпочта».

Материалы для публикации необходимо выслать на электронные адреса газеты: atestacia7@mail.ru Подробная информация на нашем сайте: www.bsh.kz. Или по телефону: 8 (7282) 30-81-19.

Редакция газеты.

Приложение № 2

КВИТАНЦИЯ (для индивидуальных предпринимателей)		Резидент ☐	
Отправитель денег <u>Иванов Иван Михаилович</u>		Нерезидент ☐	
РНН <u>63 982 54 003 00</u>			
Адрес и телефон отправителя денег <u>г. Алматы, улица Манаса, 104</u>			
Бенефициар <u>ФОО «Казпочта»</u>		Адрес и телефон налогоплательщика	
Банк бенефициара <u>ООО «Казпочта»</u>		Банк налогоплательщика	
		(территориальные органы Казнинспекции)	
Наименование платежа	КБК	КНП	Сумма
Индивидуальный подоходный налог	101202		
Налог на добавленную стоимость	105101		
Социальный налог	103101		
Индивидуальный подоходный налог, удержаненный у источника выплаты	101201		
за налог на имущество <u>43 58</u>			<u>1500</u>
ВСЕГО с учетом процентов: <u>одна тысяча шестьсот тенге</u>			

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

Наша газета предоставляет Вам возможность ознакомиться со всеми новостями раньше других на нашем сайте www.bsh.kz, в том числе, на сайте имеется видео информация. Так же Вы можете ознакомится с аттестационными материалами или же увидеть свой аттестационный материал на нашем сайте. Для этого достаточно предъявить квитанцию о подписке на нашу газету "Білім шапагаты".

Кроме этого на сайт www.bsh.kz принимается коммерческая реклама.

Директор: director@bsh.kz

Жарнаманы орналастыру: pr@bsh.kz

Корреспонденциялар үшін: atestacia7@mail.ru

Бұл шығарылымның тиражы 3000

Тапсырыс № 1404

Индекс 64111

Мекен-жайымыз:

Талдықорған каласы,

Занды мекенжай: Бұржан сал көшесі, 86, 37 пәтер.

Нақты мекенжай: Гагарин көшесі, 136/140

Телефон: 8 (7282) 30-81-19

Материалдарыңызы

[Atestacia7@mail.ru](mailto:atestacia7@mail.ru) электронды

поштасына сала аласыздар.